

ANIMACALL. Η τέχνη της εμπύχωσης των εικόνων στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης

*Το animation ταιριάζει, κατά κάποιο τρόπο, με την αίσθηση που έχω
ότι ο κόσμος είναι προσωρινός.
Ό,τι υπάρχει, υπόκειται σε αλλαγή.
Βεβαιότητες μπορούν να εξαφανιστούν.
Συναισθήματα απίστευτα δυνατά δεν διαρκούν υποχρεωτικά:
αλλάζουν και μεταβάλλονται¹.*

Η ανάγκη να συμμετέχει κανείς σε μια διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα, όχι απλώς να την παρακολουθεί, αλλά να συμβάλει ενεργά στις εξελίξεις, συνδέει την παρούσα διοργάνωση, το ANIMACALL, με έναν από τους βασικούς στόχους του Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης: την έρευνα και την προώθηση πειραματικών τεχνικών και μέσων καλλιτεχνικής έκφρασης. Η τέχνη του animation αποτελεί ένα δημοφιλές εκφραστικό μέσο της εποχής μας, κυρίως διότι έχει την ικανότητα να συλλαμβάνει και να αποτυπώνει με απλούς ή ιδιαίτερα εξεζητημένους τρόπους την απόδοση κίνησης σε φαινομενικά στατικές εικόνες. Σε μια εποχή που διακρίνεται για τη διαρκή εναλλαγή, την αντιφατικότητα και τη συνεχή ροή εικόνων, το animation κατακτά συνεχώς έδαφος.

Η φετινή διοργάνωση του ΚΣΤΘ, με τίτλο ANIMACALL, φιλοδοξεί να αναδείξει τις πρόσφατες εξελίξεις, τα πεδία εφαρμογής και τον εκφραστικό πλούτο της τέχνης του animation σε διεθνές επίπεδο. Η μέθοδος που επιλέξαμε για το σχεδιασμό αυτής της διοργάνωσης, η πρακτική της ανοιχτής πρόσκλησης για συμμετοχή μέσω του διαδικτύου, απηχεί την αντίληψή μας για ένα κέντρο τέχνης που απευθύνεται στην καλλιτεχνική κοινότητα χωρίς προειλημμένες επιλογές, δίνοντας χώρο στο νέο και το απρόσμενο, για ένα εργαστήριο καλλιτεχνικής δημιουργίας που λειτουργεί ως δημόσια αγορά, προωθώντας την επικοινωνία και προσφέροντας ένα βήμα παρουσίας τόσο σε διακεκριμένους, όσο –κυρίως- σε νέους καλλιτέχνες που κάνουν τα πρώτα τους επαγγελματικά βήματα.

Έχουν προηγηθεί στο πρόσφατο παρελθόν δύο αντίστοιχες ανοιχτές προσκλήσεις που είχαν ως αποτέλεσμα τις εκθέσεις 'Public Screen', που

οργανώθηκε το 2007 με έργα βίντεο και φωτογραφίες, και 'Δημιουργώ, άρα Υπάρχω', το 2008, στην οποία συμμετείχαν καλλιτέχνες που δεν είχαν πραγματοποιήσει ατομική έκθεση τα τελευταία τρία χρόνια. Και στις δύο προηγούμενες ανοιχτές προσκλήσεις οι συμμετοχές ξεπέρασαν τις 400, ενώ οι καλλιτέχνες που επελέγησαν και παρουσίασαν έργο τους ήταν συνολικά 175.

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης στην πρόσκλησή του για το ANIMACALL δεν επέβαλε περιορισμούς ως προς την ηλικία, την εκπαίδευση και την ιδιαίτερη τεχνική των ταινιών που υποβλήθηκαν, αλλά μόνο ως προς τη διάρκεια και το χρόνο παραγωγής. Ανταποκρίθηκαν 204 καλλιτέχνες και μας έστειλαν πρόσφατα έργα τους με διάρκεια μικρότερη των 5 λεπτών. Από το σύνολο των συμμετοχών επελέγησαν και παρουσιάζονται 80 στο κεντρικό πρόγραμμα. Πρόκειται για νέους στην πλειονότητά τους, ευφάνταστους και ταλαντούχους δημιουργούς, με ποικίλη γεωγραφική προέλευση (Αλβανία, Αυστραλία, Βέλγιο, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ισπανία, Ισραήλ, Ιταλία, Καναδάς, Κίνα, Κολομβία, Κορέα, Κύπρος, Λετονία, Ν. Αφρική, Νέα Ζηλανδία, Ολλανδία, Σαουδική Αραβία, Σκωτία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Σρι Λάνκα, Τουρκία, Τσεχία, Φινλανδία) και εξίσου διαφορετικά μέσα κινητοποίησης ή εμπύχωσης των εικόνων και τεχνικές αφήγησης. Το παραδοσιακό, αλλά ευρέως διαδεδομένο ακόμη σχέδιο σε χαρτί, το ψηφιακό animation που χρησιμοποιείται κυρίως τα τελευταία χρόνια, ο πηλός, η πλαστελίνη, η σχεδίαση πάνω σε φιλμ, η κινούμενη άμμος και η ανάμειξη ζωντανής δράσης με το κινούμενο σχέδιο είναι μερικές μόνο από τις μεθόδους εμπύχωσης του σχεδίου που αξιοποιούν οι σύγχρονοι animators για να αφηγηθούν ιστορίες με ή χωρίς νοηματική ακολουθία.

Ειδικές προβολές παρουσιάζουν έργα των William Kentridge, Μιχάλη Αρφαρά, Γιώργου Σηφιανού και Μπάμπη Βενετόπουλου.

Το αφιέρωμα στον William Kentridge εντάσσεται αυτόνομα σε μια διοργάνωση που αφορά αποκλειστικά στην τέχνη του animation, καθώς πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους σύγχρονους καλλιτέχνες με διεθνή αναγνώριση. Γεννημένος στο Γιοχάνεσμπουργκ, το 1955, με οικογενειακή παράδοση στον αγώνα εναντίον των φυλετικών διακρίσεων στη Νότιο Αφρική, ο Kentridge σπούδασε Πολιτικές - Αφρικανικές Επιστήμες και Καλές Τέχνες, εργάστηκε στην όπερα και στο θέατρο και ασχολήθηκε διεξοδικά με το φιλμ και τη σκηνογραφία. Στο έργο του

ενσωματώνει στοιχεία από το σύνολο των παραστατικών τεχνών, χωρίς αυτό να διαταράσσει την πρωτοκαθεδρία και την ενοποιητική δύναμη του σχεδίου. Φτιαγμένο με κάρβουνο, μολύβι ή κιμωλία, το σχέδιο αποτελεί την αδιαμφισβήτητη γενεσιουργό ύλη της τέχνης του Kentridge, ενώ όλα τα υπόλοιπα μέσα που πλαισιώνουν το έργο του, από την κατασκευή μέχρι την περφόρμανς, πηγάζουν από το ίδιο το σχέδιο και θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως φυσική του προέκταση. Η αιώρηση ανάμεσα στην παρουσία και την απουσία, η αναστροφή του μαύρου σε άσπρο και το αντίθετο, η σύνθεση σχεδιασμένων και πραγματικών σκηνών αποτυπώνουν την ιδιότυπη ζωγραφική - σκηνοθετική αντίληψη ενός καλλιτέχνη που δε διστάζει να θυσιάσει την «ακεραιότητα» των εικόνων του για να δημιουργήσει μια ανώτερη, πολύ πιο σύνθετη, πραγματικότητα.

Ο Μιχάλης Αρφαράς γεννήθηκε στη Αθήνα το 1954. Σπούδασε εικαστικές τέχνες στη Γερμανία και ειδικεύτηκε στη χαρακτηριστική και το animation film. Δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Hildesheim, στη Γερμανία και από το 2006 διευθύνει τον τομέα Χαρακτικής και διδάσκει στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, στην Αθήνα. Η πειραματική του δημιουργία στο χώρο του animation από τη δεκαετία του '80 συνδυάζει ποικίλες τεχνικές και μέσα, όπως τη χαρακτηριστική, το σχέδιο, τη γλυπτική με την κινούμενη εικόνα.

Ο Γιώργος Σηφιανός συνθέτει δημιουργικά τη θεωρία με την άσκηση στο καλλιτεχνικό πεδίο. Γεννημένος στην Ελλάδα το 1952, ζει και εργάζεται στο Παρίσι όπου σπούδασε animation και φιλοσοφία. Ολοκλήρωσε το 1988 τη διδακτορική του διατριβή με τίτλο «Γλώσσα και Αισθητική του Κινηματογράφου Animation». Η δραστηριότητά του μοιράζεται ανάμεσα στη διδασκαλία, την έρευνα, την προσωπική καλλιτεχνική δημιουργία και την ενεργό συμμετοχή σε διεθνείς διοργανώσεις που έχουν ως στόχο την προώθηση της τέχνης του animation.

Νεότερος των προηγούμενων, αλλά έχοντας ήδη παρουσιάσει αξιοσημείωτες επιδόσεις στο χώρο του τρισδιάστατου animation film, ο Μπάμπης Βενετόπουλος, απόφοιτος της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Ψηφιακές Μορφές Τέχνης, ζει και εργάζεται στην πατρίδα του συνδυάζοντας επίσης τη διδασκαλία στο πανεπιστήμιο με την προσωπική έρευνα και δημιουργία.

Η διοργάνωση ANIMACALL, εκτός από το κεντρικό πρόγραμμα, τα αφιερώματα και τις συναντήσεις εργασίας, περιλαμβάνει εκπαιδευτικές ταινίες και μία επιλογή από τα καλύτερα έργα του ετήσιου Φεστιβάλ Animasyros. Είναι προφανές ότι δε φιλοδοξούμε να καλύψουμε πλήρως το πολυσύνθετο και ταχύτατα εξελισσόμενο δημιουργικό πεδίο του animation. Κυρίως επιδιώκουμε να μοιραστούμε οπτικά ερεθίσματα ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας, συζητήσεις γύρω από θεωρητικές και τεχνολογικές διαστάσεις της πολυσύνθετης αυτής τέχνης, έτσι ώστε και να συμβάλουμε στη δημιουργία ενός αρχείου εικόνων και πληροφοριών που μπορεί να εμπλουτιστεί και να αξιοποιηθεί στο μέλλον τόσο από καλλιτέχνες, όσο και από ερευνητές. Εξάλλου, η τέχνη του animation με ευρύτατα πεδία εφαρμογής στην διαφήμιση, τη διασκέδαση, την επικοινωνία, τη συμβατική και πειραματική κινηματογραφία, τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ψυχαγωγίας και ενημέρωσης, αφορά και επηρεάζει άμεσα τη σύγχρονη αισθητική, τα καταναλωτικά μας πρότυπα, ακόμη και αναδυόμενες μορφές ανατρεπτικών συμπεριφορών. Είναι συχνό το φαινόμενο κινήματα διαμαρτυρίας, ομάδες που συγκροτούνται στο δρόμο διεκδικώντας κοινωνικο – πολιτικές αλλαγές, να οικειοποιούνται και να αξιοποιούν την αμεσότητα και το δυναμισμό του animation για να προωθήσουν τα μηνύματά τους.

Τέχνη περισσότερο της καθημερινότητας, παρά της παραδοσιακής μουσειακής αντίληψης για την εικόνα, το animation εξελίσσεται, χρησιμοποιεί όλο και περισσότερο τα νέα τεχνολογικά μέσα χωρίς να εγκαταλείπει το χαρτί, το σχέδιο, την χάραξη, τον πηλό, το αντικείμενο και το τυχαίο εύρημα. Ενώ καθιερώνεται σταδιακά ως ένα έγκυρο εκφραστικό μέσο που διατηρεί την καλλιτεχνική του αξία παρά τις εμπορικές και καταναλωτικές χρήσεις του, το animation συνεχίζει να αντλεί το δυναμισμό του από τη διαρκή και ανθεκτική ανάγκη του καλλιτέχνη να δώσει κίνηση και ζωή σε μια φαινομενικά στατική ζωγραφισμένη εικόνα.

Συραγώ Τσιάρα

Ιστορικός Τέχνης

---

¹ William Kentridge, 2008, όπως αναφέρεται στο Sally O' Reilly, 'Ways of Seeing', *Art Review*, 21, Απρίλιος 2008, σ. 77, από αναδημοσίευση στο William Kentridge, *Five Themes*, επιμ. Mark Rosenthal, San Francisco Museum of Modern Art, 2009, σ. 194